

1 Ką praktikoje reiškia sąvokos „išlaikymas“ ir „išlaikymo pareiga“? Kokie asmenys turi mokėti išlaikymo išmoką kitam asmeniui?

Išlaikymo išmokos ir prievolės yra tiesiogiai nustatytos įstatyme Nr. 36/2005, kuriuo reglamentuojami šeimos santykiai ir iš dalies keičiami tam tikri kiti įstatymai (toliau – Šeimos įstatymas). Pagal Šeimos įstatymą išlaikymo prievolė gali būti šių formų:

tėvų prievolė išlaikyti vaikus;

vaikų prievolė išlaikyti tėvus;

kitų giminaičių prievolė išlaikyti vienas kitą;

sutuoktinių prievolė išlaikyti vienas kitą;

alimentai;

nesusituokusiai motinai mokama parama siekiant atlyginti išlaikymo ir tam tikras kitas išlaidas.

Teoriškai išlaikymo sąvoka plačiąja prasme reiškia, kad ekonominio pobūdžio šeimos teisiniai santykiai priskiriami šeimos teisėje nustatytų turinių santykių rūšiai. Šiuo atveju tokių santykių priklausomybė nuo asmeninių šeimos teisinių santykių buvimo yra ypač akivaizdi.

2 Iki kokio amžiaus vaikas gali gauti išlaikymą? Ar skiriasi nuostatos dėl nepilnamečių ir suaugusiųjų išlaikymo?

Tėvų prievolė išlaikyti savo vaikus yra teisinė pareiga, kuri galioja, kol vaikai negali patys savęs išlaikyti. Tai, kad vaikas įgijo privalomą vidurinę išsilavinimą, nebūtinai reiškia, kad jis tapo pajėgus patenkinti savo poreikius. Tai, ar tėvai turi nuolatinę prievolę išlaikyti savo vaikus, priklauso nuo vaiko gebėjimų, galimybių ir finansinės padėties vaiko mokymosi būsimam darbui laikotarpiu, pvz., kai vaikas yra nuolatinės formos universitetinių studijų studentas.

Pilnametystė neturi jokios teisinės reikšmės išlaikymo prievolės trukmei. Momentas, nuo kurio vaikas laikomas teisiškai „gebančiu save išlaikyti“, yra skirtingas kiekvienoje byloje, kurios aplinkybės atskirai vertina teismas. Gebėjimas save išlaikyti aiškinamas plačiąja prasme ir yra suprantamas kaip gebėjimas patenkinti visus poreikius arba sumokėti su savarankišku gyvenimu susijusias išlaidas (t. y. iš nuosavų lėšų). Šis gebėjimas turi būti ilgalaikis. Nereguliarūs pajamos negali būti laikomos veiksniu, kuriuo remiantis nustatoma asmens galimybė patenkinti savo poreikius.

Praktikoje teismai remiasi faktu, kad tėvų išlaikymo prievolė yra lanksti, nes kraujo giminystei netaikomi jokie terminai ir todėl ši prievolė gali būti atnaujinama, jeigu, pvz., vaikai vėliau nusprendžia studijuoti arba jeigu vidurinę mokyklą baigę vaikai iš karto nepriimami į universitetą. Remiantis teismų praktika ir atsižvelgiant į dabartinės nedidelės universitetų ir mokyklų absolventų įsidarbinimo galimybes, papildomi kursai, vėliau suteikiantys galimybę jiems rasti darbą ne pagal specialybę, kurios jie mokėsi iki to momento, taip pat gali būti laikomi vaiko tęstiniu profesiniu mokymu.

Kai įmonėje ir kur kitur dirbantis vaikas pradeda gauti reguliarias darbo pajamas, sprendimas dėl išlaikymo prievolės pabaigos priimamas paprasčiau.

Atsižvelgiant į padėtį darbo rinkoje, gausybę įvairių studijų formų ir švietimo įstaigų, poreikį mokytis užsienio kalbų, kad vaikas galėtų pritaikyti įgytas žinias praktikoje, persikvalifikavimo kursus, tęstinį švietimą, studijas užsienyje ir poreikį nuolat kelti kvalifikaciją, teismams tampa sudėtinga nustatyti momentą, nuo kurio vaikas geba savimi pasirūpinti. Kai kurios iš šių (profesinio mokymo) formų gali būti pateisinamos, visų pirma, jeigu išlaikymą mokantys tėvai yra turtingi. Be to, būtina atsižvelgti į vaiko interesus, susijusius su jo gebėjimais ir talentu, kad jis priimtų teisingą sprendimą dėl būsimos profesinės karjeros. Vis dėlto galima pagrįstai reikalauti šiuos įgūdžius pradėti lavinti kuo anksčiau, kad būtų užkirstas kelias piktnaudžiavimui tėvų išlaikymu, kuris pasireiškia paprasčiausiu nenoru dirbti (pvz., kai vaikai sąmoningai netenka darbo).

18 metų amžius yra svarbus procesiniu požiūriu. Iki vaiko pilnametystės teismas savo iniciatyva gali pradėti bylą dėl išlaikymo; nuo šio amžiaus ribos byla gali būti pradėta tik pateikus prašymą. Suaugusio vaiko pateiktas prašymas gali būti adresuotas vienam iš tėvų arba abiem tėvams ir jame būtina nurodyti, kokio dydžio išlaikymo išmoką siekiama prisiteisti, taip pat laiką, nuo kurio prašoma mokėti išlaikymą. Priimdamas nutartį dėl suaugusio vaiko išlaikymo, teismas atsižvelgia tik į prašyme nurodytas aplinkybes, nes šiuo atveju jis nagrinėja ne nepilnamečio vaiko apsaugos bylą pagal Ne ginčo teisenos civilinio proceso kodekso 111 ir tolesnius straipsnius, bet įprastą bylą ginčo tvarka.

3 Ar tam, kad asmeniui būtų skirtas išlaikymas, jis turi kreiptis į kompetentingą valdžios instituciją ar teismą? Kokius svarbiausius dalykus reikėtų žinoti apie šią procedūrą?

Jeigu šalis, privalanti mokėti išlaikymą, ir teisė į išlaikymą turinti šalis nesusitaria, tinkamą jurisdikciją turintis apylinkės teismas priima sprendimą dėl išlaikymo prievolės. Išskyrus bylas, susijusias su tėvų prievole išlaikyti savo nepilnamečius vaikus, teismas bylą šaliai, privalančiai mokėti išlaikymą, (atsakovui) iškelia remdamasis teisę į išlaikymą turinčios šalies (pareiškėjo) pateiktu prašymu. Bylą dėl nepilnamečio vaiko išlaikymo teismas gali pradėti savo iniciatyva (*ex officio*) (Ne ginčo teisenos civilinio proceso kodekso 23 straipsnis), nes šiose bylose teismas turi pareigą pasirūpinti nepilnamečiais. Teisme kiekvienas asmuo gali veikti savarankiškai kaip bylos šalis (t. y. turėti procesines teises), jeigu jis yra veiksnus ir savo veiksmais gali įgyti teises ir prisiimti pareigas. Neveiksniems fiziniams asmenims, kurie negali savarankiškai dalyvauti teisme (pvz., nepilnamečiai vaikai), turi atstovauti jų teisinis globėjas (Ginčo teisenos civilinio proceso kodekso 68 straipsnis).

Be atstovavimo pagal įstatymą, Ne ginčo teisenos civilinio proceso kodekse ir Ginčo teisenos civilinio proceso kodekse taip pat daromas skirtumas tarp atstovavimo bylos šalims pagal įgaliojimą ir atstovavimą pagal teismo sprendimą.

Nepilnamečiam vaikui nė vienas iš tėvų negali atstovauti byloje, susijusiose su teisiniais veiksmais, dėl kurių kiltų tėvų ir nepilnamečio vaiko interesų konfliktas arba interesų konfliktas tarp to paties tėvo (motinos) atstovaujant kelių nepilnamečių vaikų. Šioje situacijoje teismas paskiria *ad litem* globėją, kuris atstovauja vaikui byloje atliekant konkretų teisinį veiksma.

4 Ar prašymą galima pateikti giminaičio (jei taip, koks glaudus turi būti giminystės ryšys) arba vaiko vardu?

Žr. atsakymą į 3 klausimą.

5 Jei asmuo ketina pareikšti ieškinį, kaip jam sužinoti, kuris teismas yra kompetentingas?

Teritorinė jurisdikcija apibrėžta Ne ginčo teisenos civilinio proceso kodekso 3 straipsnyje. Dalykinė jurisdikcija reglamentuojama Ginčo teisenos civilinio proceso kodekso 12 straipsniu. Apylinkių teismai visada turi teritorinę jurisdikciją nagrinėti bylas pirmąja instancija. Paprastai kompetenciją turi atsakovo (t. y. asmens, kuriam adresuotas prašymas) gyvenamosios vietos teismas, t. y. teritorinės jurisdikcijos taisyklė, pagal kurią atsakingas yra atsakovo bendrosios kompetencijos teismas. Jurisdikciją turintis atsakovo bendrosios kompetencijos teismas yra teismas, kurio jurisdikcijos teritorijoje gyvena asmuo arba, jeigu asmuo negyvena tokioje teritorijoje, teismas, kurio jurisdikcijos teritorijoje yra apsistojęs asmuo. Ne ginčo teisenos civilinio proceso kodekse aiškiai nurodyti specialūs atvejai, kada šios taisyklės nesilaikoma. **Teismas, kurio jurisdikcijos teritorijoje nepilnametis vaikas gyvena pagal tėvų susitarimą arba teismo**

nutartį arba kurio jurisdikcijos teritorijoje vaikas gyvena remiantis kitais susijusiais pagrindais, turi kompetenciją nagrinėti prašymą dėl išlaikymo (tai vadinama išimtinė teritorinė jurisdikcija, kaip nustatyta Ne ginčo teisenos civilinio proceso kodekso 112 straipsnio 1 dalyje).

6 Ar ieškovas, pareiškdamas ieškinį teisme, turi veikti per tarpininką (pvz., advokatą, centrinę ar vietos instituciją ir pan.)? Jeigu ne, kokios yra procedūros?

Plg. atsakymus į 3 ir 4 klausimus.

Procesinį veiksnumą turintis pareiškėjas (išlaikymo gavėjas) tinkamą jurisdikciją turinčiam teismui gali tiesiogiai pateikti prašymą iškelti bylą, t. y. jam nereikia turėti atstovo.

Ginčo teisenos civilinio proceso kodekso 127 straipsnyje nustatyta, kokią bendro pobūdžio informaciją reikia nurodyti prašyme iškelti bylą: teismą, kuriam adresuotas prašymas, asmenį, kuris teikia prašymą, bylą, su kuria jis susijęs, ir pareiškėjo reikalavimus, bei prašymą pasirašyti.

Be bendro pobūdžio informacijos, prašyme iškelti bylą būtina pateikti tam tikrą specifinę informaciją, kuri nurodyta Ne ginčo teisenos civilinio proceso kodekso 25–26 straipsniuose. Prašyme iškelti bylą dėl išlaikymo taip pat būtina nurodyti tikslų išlaikymo išmokos, kurią siekiama prisiteisti, dydį ir laiką, nuo kurio prašoma mokėti išlaikymą.

Prašymai gali būti pateikiami raštu popieriuje arba elektroniniu būdu. Elektroninis prašymas, pateiktas be autorizacijos pagal atitinkamus specialius teisės aktus, be to, turi būti siunčiamas popierine forma arba elektroniniu būdu su autorizacija pagal atitinkamus specialius teisės aktus. Prašymai išlaikymo byloje taip pat gali būti pateikiami žodžiu ir įrašomi į protokolą.

Būtina pateikti tiek prašymo, įskaitant priedus, kopijų, kad teismui atitektų vienas prašymo originalas ir kiekviena priešinga šalis gautų po vieną patvirtintą originalo kopiją, įskaitant reikalingus priedus. Jeigu šalis nepateikia reikalingo skaičiaus kopijų ir priedų, teismas kopijas padaro šalies sąskaita.

7 Ar už ieškinių pareiškimą teisme mokami mokesčiai? Jei taip, kokio maždaug dydžio? Jeigu ieškovo finansiniai išteklių nepakankami, ar jis gali gauti teisinę pagalbą bylinėjimosi išlaidoms padengti?

Už atskirus teismų veiksmus arba procedūras mokėtini mokesčiai reglamentuojami Slovakijos Nacionalinės Tarybos teismo mokesčių ir įrašų teistumo registre kopijų įstatymu Nr. 71/1992. Mokesčiai nustatomi remiantis teismo mokesčių sąrašu. Šiame teisės akte taip pat nustatytos teismo mokesčių sumokėjimo išimties, pagrįstos asmeninėmis aplinkybėmis arba bylos dalyku.

Išlaikymo požiūriu svarbios yra toliau nurodytos nuostatos.

Su teismine vaiko apsauga susijusioms byloms teismo mokesčiai netaikomi pagal bylos dalyką. Tai reiškia, kad su reikalavimais išlaikyti nepilnamečius vaikus susijusioms byloms taip pat netaikomi teismo mokesčiai.

Remiantis asmeninių aplinkybių kriterijumi, teismo mokesčiai netaikomi:

pareiškėjams, dalyvaujantiems byloje, kuriose prašoma priimti sprendimą dėl išlaikymo, padidinti išlaikymo išmoką, taip pat byloje, kuriose prašoma sumokėti su išlaikymo išmokomis susijusius delspinigius, ir byloje dėl užsienyje priimto sprendimo dėl išlaikymo pripažinimo arba paskelbimo vykdytinu; nesuituokusioms motinoms, dalyvaujančioms byloje dėl išlaikymo išmokos priteisimo ir tam tikrų su nėštumu ir vaiko gimdymu susijusių išlaidų atlyginimo. Teismo mokesčių sąrašo 8 punkte aiškiai nurodyti bylinėjimosi mokesčiai, susiję su sutuoktinių reikalavimais dėl išlaikymo ir alimentų mokėjimo:

8 punktas	
a) prašymams, kuriais siekiama prisiteisti sutuoktinių išlaikymą, alimentus, ir kitų giminaičių išlaikymo reikalavimams ir prašymams, kuriais siekiama padidinti išlaikymo išmoką	2 % nuo bylos dalyko kainos, bet ne mažiau kaip 16,50 EUR
b) prašymams, kuriais siekiama sumažinti arba panaikinti sutuoktinių išlaikymą, alimentus, arba kitų giminaičių reikalavimams dėl išlaikymo	2 % nuo bylos dalyko kainos, bet ne mažiau kaip 16,50 EUR

Jeigu mokesčių sąrašo nėra nurodytas konkretus tarifas, o byla nepatenka nei į asmeninių aplinkybių, nei į bylos dalyko kategoriją, taikomi mokesčių sąrašo 1 punkte nurodyti mokesčiai.

1 punktas	
Prašymui iškelti bylą, išskyrus atvejus, kai nurodytas kitas konkretus tarifas,	
a) pagal bylos dalyko kainą (mokėjamą) arba ginčo dalyko vertę	6 %, bet ne mažiau kaip 16,50 EUR, ne daugiau nei 16 596,50 EUR, o komercinėse byloje – ne daugiau nei 33 193,50 EUR.

Teismas, gavęs prašymą, gali atleisti nuo teismo mokesčių, jei tai pateisinama atsižvelgiant į šalies aplinkybes (Ne ginčo teisenos civilinio proceso kodekso 254 straipsnis). Šalių aplinkybės turi būti dokumentuotos, kad teismas galėtų priimti sprendimą dėl prašymo.

Teisinės pagalbos teikimo mechanizmas ir būdas, kuriuo Teisinės pagalbos centras teikia pagalbą fiziniams asmenims, kurie dėl patiriamų sunkumų negali pasinaudoti teisinėmis paslaugomis, kad tinkamai įgyvendintų ir apgintų savo teises, ir teikiamos teisinės pagalbos dydis reglamentuojami Teisinės pagalbos teikimo sunkioje padėtyje esantiems asmenims įstatymu Nr. 327/2005 ir šį įstatymą iš dalies keičiančiais Teisės specialistų įstatymu Nr. 586/2003 ir Licencijuojamos prekybos įstatymu Nr. 455/1991 (su pakeitimais), kuris iš dalies pakeistas įstatymu Nr. 8/2005. Pirmiau nurodytame įstatyme taip pat nustatyti teisinės pagalbos teikimo kriterijai, procedūra, kuria turi vadovautis fiziniai asmenys ir kompetentingos institucijos byloje, susijusiose su teisinės pagalbos prašymais, ir teisinę pagalbą teikiančių institucijų struktūra.

8 Kokių rūšių išlaikymą teismas dažniausiai priteisia? Kaip apskaičiuojama išlaikymo suma? Ar pasikeitus materialinei ar šeiminei padėčiai teismo sprendimas gali būti peržiūrėtas? Jei taip, kokia tvarka tai daroma (pvz., pagal automatinio indeksavimo sistemą)?

Slovakijoje konkretus išlaikymo išmokos dydis įstatymais nenustatytas.

Šeimos byloje teismai visada kiekvieną bylą nagrinėja individualiai, atsižvelgdami į konkrečias jos aplinkybes, todėl įstatyme nenustatytas joks konkretus išlaikymo išmokos dydis. Tiesą sakant, šeimos byloje labiau nei bet kurioje kitoje srityje neįmanoma priimti konkretaus teisės akto, kuriuo būtų tiksliai ir aiškiai reglamentuojami visi gyvenimo aspektai.

Pagal Šeimos įstatymo 75 straipsnio 1 dalį teismas, nustatydamas išlaikymo dydį, atsižvelgia į teisėtus išlaikymo gavėjo poreikius ir šalies, privalančios mokėti išlaikymą, gebėjimus, galimybes ir finansinę padėtį. Teismas šalies, privalančios mokėti išlaikymą, gebėjimus, galimybes ir finansinę padėtį nagrinėja byloje, kuriose šalis, privalanti mokėti išlaikymą, be jokios rimtos priežasties išsina iš deramo ar gerai apmokamo darbo arba atsisako pastovaus pajamų šaltinio; teismas taip pat atsižvelgia į bet kokią šalies, privalančios mokėti išlaikymą, prisiimtą nepagrįstą riziką.

Kalbant apie tėvų ir vaikų tarpusavio išlaikymą pažymėtina, kad abu tėvai privalo pagal savo gebėjimus, galimybes ir finansinę padėtį prisidėti prie savo vaikų išlaikymo. Vaikas turi teisę į vienodą su tėvais pragyvenimo lygį. Nustatydamas išlaikymo išmokų dydį, teismas atsižvelgia į tai, kuris iš tėvų asmeniškai ir kaip prižiūri vaiką. Kai tėvai bendrai globoja vaiką, teismas, nustatydamas išlaikymo išmokų dydį, taip pat atsižvelgia į laiką, kurį su kiekvienu iš tėvų gyvena vaikas, arba, kita vertus, teismas gali nuspręsti, kad kol vaikas pakaitomis gyvena su kiekvienu iš tėvų, jam nereikia priteisti išlaikymo.

Šeimos įstatymo 62 straipsnio 3 dalyje nustatytas minimalus išlaikymo išmokos dydis (šiuo metu 27,13 EUR). Nepaisant gebėjimo, galimybių ir finansinių aplinkybių, kiekvienas iš tėvų turi pareigą įvykdyti būtinąją išlaikymo prievolę, kurią sudaro 30 % išlaikomo nepilnamečio vaiko arba išlaikomo vaiko minimalaus pragyvenimo lygio, kaip nustatyta atitinkamame įstatyme.

Pagal Šeimos įstatymo 78 straipsnį, pasikeitus aplinkybėms, su išlaikymo reikalavimais susiję susitarimai arba teismo sprendimai gali būti peržiūrimi. Kitaip nei nepilnamečio vaiko išlaikymo atveju (plg. Ne ginčo teisenos civilinio proceso kodekso 121 straipsnį) sprendimai dėl išlaikymo gali būti keičiami arba panaikinami tik pateikus prašymą. Jeigu nepilnamečiam vaikui mokama išlaikymo išmoka panaikinama arba sumažinama atgaline data už tam tikrą praėjusį laikotarpį, joks sumokėtas išlaikymas nėra gražinamas. Pasikeitus aplinkybėms visada atsižvelgiama į pragyvenimo lygį.

9 Kaip ir kam mokamas išlaikymas?

Išlaikymą paprastai moka šalis, privalanti mokėti išlaikymą, (skolininkas) teisę į išlaikymą turinčiai šaliai (kreditoriui).

Pagal Šeimos įstatymo 76 straipsnį išlaikymo išmokos turi būti mokamos reguliariais periodiniais kiekvieną mėnesį iš anksto mokamais mokėjimais. Abipusiai reikalavimai, kaip išlaikymo reikalavimai, gali būti įskaitomi susitarimu. Su nepilnamečiams vaikams mokamomis išlaikymo išmokomis susiję reikalavimai negali būti įskaitomi. Jeigu šalis, privalanti mokėti išlaikymą, vėluoja mokėti teismo priteistą išlaikymo išmoką, išlaikymo gavėjas pagal civilinės teisės nuostatas turi teisę siekti, kad jam būtų sumokėti delspinigiai už pavėluotai sumokėtą išlaikymą. Bet kokia išlaikymo išmoka pirmiausia skiriama apmokėti pagrindinei sumai ir tuomet, kai visiškai padengiami pagrindinė suma, ji skiriama delspinigiams apmokėti.

Nagrinėdami bylas dėl išlaikymo išmokų nepilnamečiams vaikams, teismai laikosi praktikos, pagal kurią reikalaujama, kad vaiko neglobojantis vienas iš tėvų iki nurodytos dienos kiekvieną mėnesį mokėtų išlaikymo išmokas kitam iš tėvų, kuris asmeniškai prižiūri vaiką.

10 Jei atitinkamas asmuo (skolininkas) nemoka geranoriškai, kokiomis priemonėmis galima priversti jį mokėti?

Išlaikymo išmokas išieško antstoliai. Vykdyto bylos pradedamos pateikus prašymą dėl vykdymo. Procedūra reglamentuojama Slovakijos Respublikos Nacionalinės Tarybos teismo pareigūnų ir arešto įstatymu Nr. 233/1995 (Vykdyto proceso įstatymas) ir šį įstatymą iš dalies keičiančiais tam tikrais kitais įstatymais (su pakeitimais). Dažniausiai išlaikymo išmokos išieškomos areštuojant šalies, privalančios mokėti išlaikymą, darbo užmokesį arba kitas pajamas. Jeigu priimama nutartis dėl vykdymo, kuria nustatoma pareiga sumokėti pinigų sumą, siekiant išieškoti nesumokėtas išlaikymo išmokas galima pasinaudoti ne tik darbo užmokesčio arba kitų pajamų areštu, bet ir kitomis papildomomis priemonėmis: trečiosios šalies skolos rašteliais, kilnojamojo turto, vertybinių popierių, nekilnojamojo turto ar įmonės pardavimu arba nutartimi dėl vairuotojo pažymėjimo galiojimo sustabdymo. Pastaroji priemonė yra ypač svarbi išieškant išlaikymą. Antstolis gali liepti sustabdyti bet kurio asmens, kuris nesilaiko teismo sprendimo dėl išlaikymo, vairuotojo pažymėjimo galiojimą. Be to, antstolis kompetentingai policijos įstaigai įteikia vykdymo nutartį dėl vairuotojo pažymėjimo galiojimo sustabdymo. Išnykus vykdymo pagrindams, antstolis nedelsdamas priima nutartį atkurti sustabdyto vairuotojo pažymėjimo galiojimą.

11 Trumpai aprašykite priverstinio išieškojimo apribojimus, visų pirma skolininkų apsaugos nuostatas ir jūsų šalies vykdymo užtikrinimo sistemoje taikomus kitus apribojimus ar senaties terminus.

Šeimos įstatymo 77 straipsnyje nustatyta, kad reikalavimams dėl išlaikymo išieškojimo netaikomi jokie senaties terminai. Tačiau išlaikymas gali būti priteisiamas tik nuo tos dienos, kurią teismas pradeda nagrinėti bylą. Išlaikymo išmokos nepilnamečiam vaikui atgaline data gali būti priteisiamos už ne ilgesnį nei trejų metų laikotarpį, kuris pradedamas skaičiuoti nuo bylos iškėlimo dienos, tačiau turi būti ypatingos tai pateisinančios priežastys. Teisei į įvairias periodines išlaikymo išmokas taikomi senaties terminai.

Civilinio kodekso (įstatymas Nr. 40/1964) 101 straipsnyje nustatyti toliau nurodyti ieškinio senaties terminai.

1) Galutiniu teismo arba kitos institucijos sprendimu nustatyta teisė nustoja galioti suėjus dešimties metų terminui, kuris pradedamas skaičiuoti nuo tos dienos, kurią šalis, privalanti mokėti išlaikymą, turėjo įvykdyti sprendimą. Šalies, privalančios mokėti išlaikymą, raštu pripažinta teisė dėl jos pagrindų ir sumos nustoja galioti suėjus dešimties metų terminui, kuris pradedamas skaičiuoti nuo pripažinimo dienos; tačiau jeigu pripažinimo rašte yra nurodytas įvykdymo terminas, ieškinio senaties terminas pradedamas skaičiuoti pasibaigus šiam terminui.

2) Tas pats ieškinio senaties terminas taip pat taikomas atskiroms mokėjimo dalims, nurodytoms sprendime arba pripažinimo rašte; atskiroms mokėjimo dalims taikomas ieškinio senaties terminas pradedamas skaičiuoti nuo pareigos mokėti tokią dalį atsiradimo dienos. Jeigu visą skolą reikia gražinti todėl, kad nebuvo sumokėta viena įmokos dalis, dešimties metų ieškinio senaties terminas pradedamas skaičiuoti nuo pareigos sumokėti nesumokėtą įmokos dalį atsiradimo dienos.

3) Delspinigiams ir periodinėms išmokoms taikomas trejų metų senaties terminas; tačiau jeigu jis buvo priteistas galutiniu sprendimu arba pripažintu raštu, šis ieškinio senaties terminas taikomas tik delspinigiams ir periodinėms išmokoms, kurios tampa mokėtinos įsiteisėjus sprendimui arba jas pripažinus.

12 Ar yra organizacija ar valdžios institucija, galinti padėti išieškoti išlaikymą?

Specializuotos institucijos, teikiančios paramą arba pagalbą išieškant išlaikymą nacionalinėse bylose, nėra.

Jeigu byla yra susijusi su užsienio šalimi, pagalbą gali suteikti Vaikų ir jaunimo tarptautinės teisinės apsaugos centras (*Centrum pre medzinárodnoprávnú ochranu detí a mládeže*). Centras padeda išieškoti išlaikymą bylose, kuriose prievolę mokėti išlaikymą vaikui turintis asmuo gyvena užsienyje, o išlaikymo gavėjas gyvena Slovakijoje arba atvirkščiai, t. y. išlaikymo gavėjas gyvena užsienyje ir išieško išlaikymą iš šalies, privalančios mokėti išlaikymą, kurios įprastinė gyvenamoji vieta yra Slovakijoje.

13 Ar organizacijos (valstybės ar privačios) gali anksčiau sumokėti visą ar dalį išlaikymo už skolininką?

Pakaitinio išlaikymo įstatyme Nr. 201/2008 ir iš dalies jį keičiančiame Šeimos įstatyme Nr. 36/2005, kuriuo iš dalies keičiami tam tikri įstatymai, kaip apibrėžta Slovakijos Respublikos Konstitucinio Teismo (*Ústavný súd*) sprendime Nr. 615/20006, nustatytas mechanizmas, kurį taikant išlaikymo gavėjams pakaitinį išlaikymą iš anksto gali mokėti valstybė (darbo, socialinių reikalų ir šeimos tarnyba (*úrad práce, sociálnych vecí a rodiny*)). Pakaitinis išlaikymas padeda išlaikyti išlaikomą vaiką tais atvejais, kai šalis, privalanti mokėti išlaikymą, nemoka išlaikymo, kaip nustatyta galutiname teismo sprendime arba teismo patvirtintame susitarime.

14 Jeigu ieškovas yra šioje valstybėje narėje, o skolininko gyvenamoji vieta – kitoje šalyje:

14.1 Ar kuri nors šios šalies valdžios institucija ar privati organizacija gali suteikti ieškovui pagalbą?

Taip.

14.2 Jei taip, kaip su šia valdžios institucija ar privačia organizacija susisiekti?

Slovakijos darbo, socialinių reikalų ir šeimos ministerija įsteigė Vaikų ir jaunimo tarptautinės teisinės apsaugos centrą, kurį ji valdo tiesiogiai kaip valstybės finansuojamą organizaciją, užtikrinančią vaikų ir jaunimo teisinę apsaugą, kai byloje dalyvauja užsienio šalis. Centras visoje Slovakijos teritorijoje veikia nuo 1993 m. vasario 1 d.

Pagal iš dalies pakeistą Socialinės paramos įstatymą Nr. 195/1998 centras nuo 1998 m. liepos 1 d. laikomas vyriausybine socialinės paramos institucija.

Kontaktiniai duomenys / adresas:

Špitálska 8, P. O. BOX 57, 814 99 Bratislava,

E. paštas cipc@cipc.gov.sk, info@cipc.gov.sk

Tel.: + 421 2 2046 3208, + 421 2 2046 3248

Faks. + 421 2 2046 3258, visą parą veikianti telefono linija (tik skubiais atvejais) + 421 915 405 954.

Slovakijos Respublikoje centras veikia kaip centrinė institucija pagal 2008 m. gruodžio 18 d. Tarybos reglamentą (EB) Nr. 4/2009 dėl jurisdikcijos, taikytinos teisės, teismo sprendimų pripažinimo ir vykdymo bei bendradarbiavimo išlaikymo prievolių srityje (toliau – Išlaikymo reglamentas) ir pagal 2007 m. Hagos konvenciją dėl tarptautinio vaikų ir kitokių šeimos išlaikymo išmokų išieškojimo.

15 Jeigu skolininkas yra šioje valstybėje narėje, o ieškovas – kitoje:

15.1 Ar kuri nors šios šalies valdžios institucija ar privati organizacija gali suteikti ieškovui pagalbą?

Būdami užsienyje negalite prašymo teikti tiesiogiai centrui. Kitoje šalyje gyvenantis asmuo, kuris siekia, kad jam būtų mokamas išlaikymas, privalo susisiekti su tos šalies kompetentingomis institucijomis, kurios tuomet perduoda prašymą Slovakijos centrui.

15.2 Jei taip, kaip su šia valdžios institucija ar privačia organizacija susisiekti ir kokią paramą galima gauti?

16 Ar šioje valstybėje narėje taikomas 2007 m. Hagos protokolas?

Slovakijos Respublika privalo laikytis 2007 m. lapkričio 23 d. Hagos protokolo dėl išlaikymo prievolės taikytinos teisės.

17 Jei 2007 m. Hagos protokolas šioje valstybėje narėje netaikomas, kaip, vadovaujantis joje taikomomis tarptautinės privatinės teisės nuostatomis, nustatoma ieškiniui dėl išlaikymo taikytina teisė? Kokios tai tarptautinės privatinės teisės nuostatos?

18 Kaip, vadovaujantis išlaikymo reglamento V skyriaus struktūra, reglamentuojama teisė kreiptis į teismą dėl tarpvalstybinės bylos ES mastu?

Tarpvalstybinėse išlaikymo bylose teisinė pagalba teikimas priklauso nuo pagal Išlaikymo reglamento 44 straipsnio 3 dalį pateikto prašymo. Slovakijos centrinė institucija, **Vaikų ir jaunimo tarptautinės teisinės apsaugos centras** savo paslaugas teikia **nemokamai** ir įprastose Slovakijoje nagrinėjamosiose bylose dėl išlaikymo priteisimo arba sprendimo dėl išlaikymo pakeitimo teisinė pagalba nereikalinga.

Jeigu bylose reikalinga teisinė pagalba, nemokama teisinė pagalba fiziniams asmenims, nesulaukusiems 21 metų, teikiama pagal Reglamento 46 straipsnį. Šios rūšies teisinę pagalbą teikia **Teisinės pagalbos centras** pagal iš dalies pakeistą Teisinės pagalbos teikimo finansinių sunkumų turintiems asmenims įstatymą Nr. 327/2005.

Bylose, kuriose netaikomas Reglamento 46 straipsnis, nemokama teisinė pagalba teikiama pagal Teisinės pagalbos teikimo įstatymą pareiškėjams, atitinkantiems tame įstatyme nustatytus kriterijus.

Teisinės pagalbos kriterijų neatitinkantys pareiškėjai privalo sumokėti teismo mokesčius pagal Teismo mokesčių ir įrašų teistumo registre kopijų įstatymą Nr. 71/1992. Pagal šį įstatymą mokesčiai netaikomi su vaikų ir tėvų tarpusavio išlaikymu susijusiose bylose. Pareiškėjai, kurie asmeniškai kreipiasi dėl išlaikymo sprendimo arba prašydami padidinti išlaikymo išmokas, taip pat atleidžiami nuo pareigos sumokėti teismo mokesčius. Be to, visi pareiškėjai sumoka savo ir savo atstovų patirtas bylinėjimosi išlaidas. Šalys proporcingai pasidalija savo bylinėjimosi išlaidas. Dėl suaugusių asmenų išlaikymo teismai nustato, kad laimėjusiems pareiškėjams turi būti atlygintos išlaidos, kurios yra būtinos teisei įgyvendinti arba apginti, atsižvelgiant į pralaimėjusios šalies reikalavimus.

19 Kokiomis priemonėmis šioje valstybėje narėje užtikrinama, kad būtų vykdoma išlaikymo reglamento 51 straipsnyje nurodyta veikla?

Centrinė institucija, kaip ji apibrėžta Išlaikymo reglamento 49 straipsnio 1 dalyje, yra Vaikų ir jaunimo tarptautinės teisinės apsaugos centras, kuris buvo įsteigtas 1993 m. vasario 1 d. Nebuvo jokio poreikio nustatyti jokių konkrečių priemonių, susijusių su Išlaikymo reglamento 51 straipsnyje aprašyta veikla, nes centras veikė kaip pagal tarptautinius susitarimus (visų pirma pagal 1956 m. birželio 20 d. Konvenciją dėl išlaikymo išmokų išieškojimo užsienyje) perduodančioji ir gaunančioji agentūra prieš pradėdant taikyti Išlaikymo reglamentą, kuriam įsigaliojus reikėjo atlikti tik keletą nedidelių centro organizacinių pakeitimų (susijusių su personalo kompetencija).

Šis tinklalapis priklauso portalui [Jūsų Europa](#).

Laukiame jūsų [atsiliepimų](#) apie tai, kiek naudinga pateikta informacija.

**Your
Europe**

This webpage is part of an EU quality network

Paskutinis naujinimas: 03/01/2022

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos Europos teismo tinklo kontaktinės įstaigos. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Nei Europos teismas, nei Europos Komisija nepriima atsakomybės ar įsipareigojimų dėl šiame dokumente pateiktos arba nurodytos informacijos arba duomenų. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisyklę rasite puslapyje „Teisinė informacija“.